

Програма навчальної дисципліни «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність господарських, економічних, правових, фінансових відносин у сфері економічної діяльності між підприємствами України – суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та суб'єктами інших країн.

Міждисциплінарні зв'язки: тісно пов'язана з дисциплінами «Маркетинг», «Стратегічне управління підприємством», «Конкурентоспроможність підприємства», «Ціноутворення», «Економіка підприємства», «Мікроекономіка», «Менеджмент», які вивчалися раніше.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств» є засвоєння теоретичних основ зовнішньоекономічної діяльності, формування у майбутніх фахівців знань щодо процесу і методів реалізації зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД); набуття системних знань і навичок щодо забезпечення економічної ефективності і доцільності ЗЕД в різних сферах діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств» полягає в: формування розуміння сутності та специфіки механізму функціонування ЗЕД в Україні на сучасному етапі.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- теоретичних основ менеджменту зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств;

- нормативної бази щодо регулювання ЗЕД підприємств
- специфіки запровадження різних форм виходу на зовнішні ринки;
- особливості здійснення зовнішньоторговельних операцій;
- документаційного супроводу зовнішньоторговельних операцій;
- особливості менеджменту ЗЕД на рівні підприємства.

вміння:

- аналізувати і оцінювати тенденції, суперечності, доцільність у визначенні головних напрямків ЗЕД для підприємств різних форм власності, що є суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;

- дослідження специфіки запровадження різних форм виходу на зовнішні ринки;
- основних процедур щодо укладання зовнішньоекономічних контрактів;
- приймати рішення щодо організації управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства;

- оцінювати і робити відповідні висновки щодо визначення ефективності укладених угод, зовнішньоекономічної діяльності підприємства в цілому.

способи мислення:

- формування суджень – форми мислинневого відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємства;

- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємства, доведення її або заперечення;

- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень в області менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємства в їх істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив менеджменту та планувати, організувати, реалізувати, презентувати відповідні наукові дослідження;
- ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики менеджменту, ідейних вчень класиків менеджменту, фундаментальних постулатів та парадигм менеджменту, новітніх прогресивних тенденцій розвитку менеджменту;
- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах менеджменту;
- здатність організувати та проводити управлінські дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;
- здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер менеджменту для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;
- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері менеджменту, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу;
- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків менеджменту зовнішньоекономічної діяльності аграрного підприємства та здатність формувати ефективну сучасну систему менеджменту зовнішньоекономічної діяльності аграрного підприємства.

морально-етичні цінності:

- сформулювати уявлення про моральні цінності людини;
- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;
- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;
- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;
- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредити ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Методологічні основи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств та основні теорії управління ЗЕД

Зміст, завдання та структура навчального курсу «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств», його теоретичні та методологічні основи, зв'язок із спеціальними дисциплінами, що формують систему економічних знань майбутнього фахівця.

Сутність та зміст зовнішньоекономічної діяльності. Поняття «зовнішньоекономічна діяльність». Основні фактори появи зовнішньоекономічних зв'язків. Основні поняття менеджменту ЗЕД.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Фізичні особи. Юридичні особи. Об'єднання фізичних, юридичних, а також фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами. Структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності. Резиденти України. Нерезиденти України. Національні суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Іноземні суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Процедура державної реєстрації суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.

Види зовнішньоекономічної діяльності.

Теорії управління зовнішньоекономічною діяльністю. Основні етапи еволюції поглядів на зовнішньоекономічну діяльність. Меркантилізм. Теорія абсолютних переваг А. Смітта. Теорія порівняльних переваг Д. Рікардо. Теорія міжнародної вартості Дж. Ст. Мілля. Теорія Хекшера-Оліна. Парадокс Леонтьєва. Кейнсіанство. Монетаризм. Теорія зовнішньоторговельного мультиплікатора.

Тема 2. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Сутність регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Мета регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Основні принципи регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні: принцип суверенітету народу України у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності; принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва; принцип юридичної рівності і недискримінації; принцип верховенства закону; принцип захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; принцип еквівалентності обміну.

Заходи, що спрямовані на розвиток зовнішньоекономічної діяльності.

Національні органи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Повноваження Верховної Ради України. Повноваження Президента України. Повноваження Кабінету Міністрів. Повноваження Національного банку України. Повноваження Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Повноваження Державної митної служби України. Повноваження Антимонопольного комітету України. Повноваження Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі. Повноваження органів місцевого самоврядування. Повноваження організацій (об'єднань) координаційного типу. Повноваження Торгово-промислової палати України. Повноваження Міжнародного комерційного арбітражного суду. Повноваження Морської арбітражної Комісії.

Міжнародні органи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Поняття міжнародних органів регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Склад міжнародних органів регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Тарифні (економічні) методи регулювання; нетарифні (організаційно-адміністративні) методи регулювання.

Тема 3. Поняття та види комерційних операцій. особливості здійснення зовнішньоторговельних операцій

Зміст комерційних операцій та їх різновиди. Операції купівлі-продажу товарів у матеріально-речовій формі. Операції купівлі-продажу послуг. Операції купівлі-продажу послуг, що забезпечують процес просування товару. Операції купівлі-продажу результатів творчої діяльності.

Характерні особливості реалізації комерційних операцій. Прямий метод (direct), або прямий продаж. Непрямий, або посередницький (agency), метод. Зміст торговельного посередництва. Види торгово-посередницьких операцій. Види торгових фірм. Комісійні фірми.

Експортно-імпорتنі операції. Реекспортні та реімпорتنі операції.

Міжнародні орендні операції. Суть орендної операції. Види орендних операцій в системі ЗЕД.

Тема 4. Організація діяльності міжнародних товарних ринків

Міжнародні товарні біржі. Поняття «міжнародної товарної біржі». Особливості діяльності міжнародної товарної біржі. Важливі аспекти діяльності біржі. Техніка біржових операцій. Види біржових угод на товарній біржі.

Міжнародні товарні аукціони. Поняття «міжнародної товарної аукціони». Основні види аукціонів. Практика проведення аукціонів. Техніка операцій на аукціонах. Підготовка аукціону. Огляд товару. Аукціонний торг. Оформлення угоди.

Торги. Поняття «міжнародної торгів». Види торгів. Значення торгів. Організація торгів

Міжнародні ярмарки та виставки. Поняття «міжнародної ярмарки» та її значення. Поняття «міжнародної виставки» та її значення. Організація міжнародних ярмарків і виставок.

Тема 5. Організація та управління зовнішньоекономічною діяльністю в аграрному підприємстві

Форми та принципи організації зовнішньоекономічної служби підприємства. Умови доцільності створення зовнішньоекономічних служб на підприємстві. Функції зовнішньоекономічних служб на підприємстві. Умови доцільності створення відділу зовнішньоекономічних зв'язків. Головні завдання відділу зовнішньоекономічних зв'язків. Умови доцільності створення зовнішньоторговельної фірми. Головні завдання зовнішньоторговельної фірми.

Планування стратегії фірми як засіб управління зовнішньоекономічною діяльністю. Стратегії проникнення на зовнішні ринки. Особливості стратегії малих фірм. Особливості стратегії середніх фірм. Особливості стратегії великих фірм.

Маркетингове дослідження зовнішнього ринку. Поняття та завдання маркетингового аналізу зовнішнього ринку.

Пошук, вибір та встановлення контакту із закордонним партнером. Способи, які може використовувати експортер. Способи, які може використовувати імпортер. Поняття офerti, замовлення, запиту.

Аналіз та проробка конкурентних матеріалів. Цілі проробки запитів та пропозицій. Перевірка платоспроможності майбутнього покупця.

Складання конкурентного листа та розрахунок експортних/ імпортних цін.

Тема 6. Ділове спілкування. Документальний супровід комерційних операцій

Поняття та особливості ділового спілкування. Діловий протокол.

Документи із забезпечення виробництва експортного товару. Документи з підготовки товару до відвантаження. Документи із забезпечення виробництва експортного товару. Документи з підготовки товару до відвантаження.

Комерційні документи. Поняття комерційних документів, їх призначення. Види комерційних документів.

Документи з платіжно-банківських операцій. Страхові документи.

Транспортні документи. Транспортно-експедиторські документи. Митні документи.

Тема 7. Поняття та види зовнішньоторговельних договорів. Їх місце та роль у ЗЕД підприємства

Поняття зовнішньоторговельних договорів та їх види. Значення зовнішньоторговельного договору при здійсненні ЗЕД. Основні підходи до оформлення зовнішньоторговельного контракту.

Структура та зміст зовнішньоторговельного контракту. Зміст розділів «Преамбула» та «Предмет контракту». Зміст розділів «Кількість» та «Якість». Зміст розділу «Базисні умови поставки». Зміст розділу «Ціна та загальна сума контракту». Зміст розділу «Строк та дата поставки». Інші розділи контракту. Порядок реєстрації зовнішньоторговельного контракту.

Поняття реєстрації зовнішньоторговельного контракту. Документи необхідні для реєстрації зовнішньоторговельного контракту.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р.// Відомості Верховної Ради України, 1991 – №29. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>

2. Багрова І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : [підруч.] / [І.В. Багрова, Н.І. Редіна, В.Є Власик, О.О.Гетьман]. – К.: ЦНЛ, 2004. 580 с.
3. Дроздова, Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств : [навч. посіб.] / Г. М. Дроздова. – К.: ЦУЛ, 2004. – 247 с.
4. Кредісов А.І. Управління ЗЕД : [підруч.] / А.І. Кредісов. – К: Віра, 2002. – 552 с.
5. Кредісов А.І. Управління ЗЕД : [підруч.] / А.І. Кредісов. – К: Віра, 1999. – 445 с.
6. Прокушев Е.Ф. Внешнеэкономическая деятельность : [учеб. пособ.] / Е. Ф. Прокушев. – М: Маркетинг, 1999. – 307 с.
7. Сухарський В.С. Управління ЗЕД : [навч. посіб.] / В.С.Сухарський. – Тернопіль : Астон, 2001. – 278 с.

Допоміжна

1. Закон України «Про митний тариф України» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України, 2013. – №20-21, ст.740. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про іноземні інвестиції» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України 1992 р. – №29. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України, 1996. – №13, ст.80. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>
4. Внешнеэкономическая деятельность : [Словарь-справочник] / С.Ю. Кричевский и др. – Мн.: Высшая школа, 1992. – 670 с.
5. Герасимчук А. А. Етика та етикет / А. А. Герасимчук, О. І. Тимошенко. – К.: СУ. – 2006. – 350 с.
6. Калашник Г. М. Вступ до дипломатичного протоколу та ділового етикету : [навч. посіб.] / Г. М. Калашник – К. : Знання, 2007. – 143 с.
7. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини : [навч. посіб.] / Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б.– К.: Знання-Прес, 2002. – 277 с.
8. Менеджмент зовнішньо-економічної діяльності : [підруч.] / [О. А. Кириченко, Є. Г. Базовкін, С. А. Єрохін та ін.]; за ред О. А. Кириченка. – 2-те вид., переробл. і доп. – К. : Знання, 2008. – 518 с.
9. Михайлів З. В. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції : Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валюта / Михайлів З. В., Гаталяк З. П., Горбаль Н. І.; Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Л. : Львівська політехніка, 2004. – 244 с.
10. Рум'янцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність : [навч. посіб.] / А. П Рум'янцев, Н. С. Рум'янцева ; М-во освіти і науки України. – К. : ЦНЛ, 2004. – 384 с.

Інформаційні ресурси

1. Дроздова Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства : [онлайн підручник] / Г. М. Дроздова. – Режим доступу : <http://ukrlibrary.com.ua>
2. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : [онлайн підручник] – Режим доступу : http://referat.repetitor.ua/Менеджмент_зовнішньоекономічної_діяльності?lang=ua
3. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : [онлайн підручник] / О.А.Кириченко. – Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua>
4. Журнал «Актуальні проблеми економіки». – Режим доступу : <http://eco-science.net/>
5. Журнал «Інвестиції: практика та досвід». – Режим доступу : www.investplan.com.ua